آمريقاده اسلام

مبارك كيجه‌لر

آمريقاده اسلام

تأليفى :

عبد الله بن عبد الله الردودى

« دنيا و معيشت » مشتريلرينه هديه .

اورنبورغ
« دنيا و معيشت » ژورنالى‌نڭ مطبعه‌سى
۱۹۰۷

اعتذار

— اوزم آرتق استعدادلی بولماسه‌ده
کیلوب ایلیوب بعضی وقت نظم یازام
قلبمده‌گی معنی‌لرنی کویلیب سویلیب
شعرچیلر عالمینه آیاق باصام
نثر ایله ایتور سوزنی نظم قیلسه‌م
عجب کبی بیم کوکلم طیب قالا
تارانغو تون یوزی قارا بولغان کوکلر
نور بالقلوب توبلش جمله کولوب بارا.
« آمریقاده اسلام » دیگان رساله‌نک
معنی‌سنی أبیات ایله سزکه سویلیم
یارانقانلر هم یارانور هم جان آتور
یاراتماغان توغری ایتور کویلیب کویلیم
صوب تلنده یازلمش بو رساله
قاهره‌لی عبد الرحیم افندینک

هر کم اوچون مفید بولغان اثر بولغاچ
قرداشلرم آکلاسونلر ثلی دیدم
اون بل دها آرتق زمان بولوب کیتکان
امیدیمنک سیاحتده بولغانیمه
بو کون دهی آمریقاده نیلر بولیش؟
آچق بلمام، عفو! . . . جاهل بولغانیمه
هر نیقدر آچق خبر بولماساده
بر حق مسلم فاللانودن ایزن آلماس
آنك اوچون اینوب کبندی
«دین» اسلام اوستون بولور آسه قالماس
امید قیلام قرداشلرم ـ دینداشلرم
رسالەمنی اوقوماغه طرش قیلور
آنك اوچون قرداشلرنك حالن آکلار
شریعتجه هر مؤمنکه بورچ ایدر
حق عندهمن بر مؤمنکه سرور کیلسه
بارچه مؤمن بولك اوچون قوانورمز
کبرو باتقن بر مصیبت ایغراد ایسه
مصیبتنی اورتاق قیلورغه بارورمز
ایمدی اوشبو رسالەنی اوقوغاچمن
آمریقالی قارنداشلر معلوم بولا

ایشته‌شادلق! ایشته‌بایرام! ایشته‌خیران
ایشته!.. ایشته «الاسلام یعلو» بولا
ای اوقوچی!.. قالدی بنده بر آیتورسوز
بولی بارزور بر نیابه عاجز بنده
تیجك بولسه عفو ایدوب دعا اوقو
بنده بیلگندر... کیچیلك بولور آنده

عبدالله مؤمن زاده

ذاتا «آمریقاده اسلامیت» عنوانیله بو رساله اوّلا عربچه یازلمش صکره ترکیه‌لی عصمت زاده (محمد عارف نام) بر ذاتك عمتیله ترك تلینه هم ترجمه ایدلمشدر.

دوقتور افندی ترجمه‌سینك مقدمه‌سنده کوزل تصویرلر قیلمش

بو تصویرلر اولقدر کوزل که بونك لذت و نعمتی شاعرلره مخصوصدر.

بن هر نیقدر قصوری کوب بنده اولسامده جسارت ایدوب اول تصویرلرنك معنی و مآلن آکلاتبا بورلق بر تلده یازماغه مباشرت قیلدم. الله یاردامچیدر. بانکر ئلی!

تونلر اوزار صزوب کیلوب تاڭ بیلنور
مشرق یاقده یاقتی آرتدن نور کوریلور
بالان بولسون توغای بولسون تاغلر بولسون
جمله یردن انوار ایله اورتونور
یفراقلرغه یاپراقلرغه نورلر آقوب
جانلی ـ جانسز ـ تیلپره‌نور وقالترلر
گل سچکه‌لر آرهسنده نور قطره‌لر
آلماس پاره‌لری شیکللی یالترار
اوزاق اویماس ینه دخی اشبو نورلر
بتون عالم طرفلرینه تاشیور
قارانغولق پرده‌لری تارمار اولوب
یر یوزنده هب موجودات آلماشیور
موجوداتی آلماشدرغان اوشبو انوار
حیوانلرنك اولادلرنك کیره‌کیمی
هم انسانغه سعادتنی کورمك اوچون
ایکی کوزدن تلاب تورغان تلاکیدر

***

وگر کیرو قیاش یاتوب کوز بیلانسه
بتون جهان ضلالتده طوروب قالور

حقیقتا قیاش کبی یاتشی یوزلر
قارالانیور قاینیور آلیور خطالانیور
گاه کوللرده یاپراقلرك چیرلداوی
بر اوزلکسز قولاقلرمه کروب طورور
گاه توقتالوب بتون عالم طب طون قالوب
واه نه قدر .. کوکللری بویوقدیرلر
کوز تاریلوب کوك یوزارینه قاراسالك
جهل .. جهل .. یولدزلرنك نوری تاشور
وای .. نه قدر اوشبو زمان آه وفغان
طغرلوب قلبلرگه اوریلاشور . . . .
فرض ایدیلك اوشبو وقت گویه انسان
قارانغولق بر اوطراوده طوروب قالغان
نه قدری آچینقلی قایغو حاللر
آنك قلبین یوراك بغرین یوریب آلغان

⁂

بو حال اچره نیچه ساعت کیچه کیدن صوك
تانك غه قارشو آواز سلا باشلی توشلر
وقولوزمان مشرقده کی صوزلمش ایب
کائناتنی موجوداتنی قایلی باشلار

غريب انسان بوحاللرنی کوروب ایله
بر سعادت کیلجکدن خاطر قیلور
تورلی کونش سعادتنی آلوب چیقوب
بتون عالم مقصدلرن حاصل قیلور
حقیقتا سعادتنی آلوب چقغان
بو آفتاب موجوداتنک کبره‌کیدر
حیراناتنک نباتاتنک جمله‌سینک
آه... وله ایموب تلاب آلغان تلاکیدر

***

دانا آیتدی - اول کونشدن ساچلوش نور
عجب درلو قارار کوزنی چاغلدرور
چاغلدرغان، کوز نوربنک جاون آلغان
کیچوک بو نور قاریق ایمدی نحلدر اول؟
کونی بوری یوزیمزنی یاقتی قیلوب
تش بالتراب قاراب اوتکان کیچوک بونور
یوردیکمز بریمزدن بر میلیونده
دورت یوز قرق ایکی دفعه ایناناکدر

***

ایمدی آنکا سطحی نظر قاراب بوگان
هم حکمتدن هم عیشدن صورمکده
قارشوطوروب اوشبو سوزلر سویلانولسه
ای عجبا! .. نی ایتمك اول بو سوزگه
اول بیچاره یا اینانور یا اینانماس
چونکه بونی هیچ عقلینه صغدیره آلماس
اما اشنك حقیقتن آکلادقده
شویله مسکن آجیودن طیبله آلماس:
آه مگر ــ مگر بیم ناداناغم !!!
جانمنی وجودمنی هلاك قیلمش
آنداغ نورنك بیوکلکن آکلامادم
آجینه‌جق ... آجینه‌جق غلط ایمش
ایشته قرداش! دین اسلام برقویاشدر
آنك نوری جمله عالملره فاشدر
گرچه گوزی پرده‌لیلر گورماساده
گوز قاباغی اوستنده‌گی اوینار قاشدر
اهل فسق اهل کفر نظرنده
بر قدری نویان طرفده قالمشدر
بشقه دیندن بر ملك نوگل میلیون نوگل
نیچه میلیلر عالی طرفده یاتمشدر

فالفاضل موجوداتنك فياش اوچون
تيغدرى احتياجى بولور ايسه

انسانلرنك اسلام اوچون اولغدرى
بلكه آرتق احتياجى اولور بيچه

اول كوتشكه ارسدن فاراب بورگان كبى
اسلامغه ده سطحى نظر بافقانلر كوب

بيچاره‌لر ئولنگيچه حقيقتنى
آڭلاسه‌لر ايته‌جكلر آه، مگر، اوف.

* * *

علم آليق ومعرفت كسب ايتمك
رصد خانه دوربينلرون قارامقدر

بعنى اسلام واسلامنك اطرافنده
سير قيلغان بوليمزلربنى صانامقدر (*)

(*) عالم فضاده اوچوب يورگان اجرام سماويه‌نك آيلرنك، يلدوزلرنك سير وحركتلرن تيكشروب طوره طورغان اورنغه (يورطغه) «رصد خانه» ديرلر.

رصد خانه‌ده دوربين وتليسقوب اولور.

تليسقوب. - يراق شيلرنى الوغ وياقن كورستوچى وهر طرفغه چويريله بلوچى بر آلتدر. كنديسى بر نروبا اچينه قويلمش يالادن عبارتدر.

آدم اگر علم سویسه اوقویسه
حقیقتنی آڭلاماغه نائل اولور
کوب شیلرنڭ خاصیتی فضیلتی
قیاش کبی کوزیه ظاهر اولور
وفی الاخیر اول خلقغه عاشق بولوب
سرعت ایله فارشاغه حاضر اولور
دین اسلام شرطلرن سویلوب تورمق
اوینات بورگان شاد تیلندن صادر اولور

***

دیمك اولام: علوم وفنون نلرالدقچه
انسانلرنڭ عقللری تغییر تابدی
بالذات کبی دائرهغه صمهای قالوب
اوشبو جهان أطرافینه تاشوب آقدی
عقلنڭ صاحبلری هر اورنده
فکرلرینی سیکرتوبی اوچوب باقدی
ونهایه مطلبلره واصل اولوب
اسلام دیگان بر یفاچنی توجوب یاقدی
اول عاشقلر اوشبو زمان کوب ایسه ده
جملهسندن بر ادبی ذکر قیلیم

[illegible]

(١) ليس الخبر كالعيان
(٢) رب شهرة لا اصل لها

شولای آلود ایلر قانیر سیح اویم
[illegible] اوغ [illegible] [illegible] درب این
[illegible] [illegible] کاسی [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] اسه

***

والذين هاجروا في سبيل الله ثم قتلوا او ماتوا
ليرزقنهم الله رزقا حسنا وان الله لهو خير الرازقين
ليدخلنهم مدخلا يرضونه وان الله لعليم حليم

***

[illegible]
[illegible] کورم
[illegible]
[illegible] کوردم
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

« وما على الرسول الا البلاغ »

[illegible]

تنبيه

[illegible]

[illegible]

[illegible] اشا اوب اعلالر يارەسى

[illegible] كبى اوتومش تنوشلر .

[illegible]

عائله‌لى وخيرلى اولور

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لا اله الا الله الواحد دیدی

[illegible]

[illegible]

درسلریله ایشلریله [illegible]

[illegible]

توكلت على الله سورلر ايله

[illegible]

عجب دريو معتلی كورلر ایی .

[illegible]

[illegible]

معدل هم عبادت طوبه ,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

واحصل همه دنيا هم آخرت

ن بيطرى

بوكا قسلر

قرآنده کی او آیت باهره سر

جملـه‌سی همه‌سی اکلاشی

دین اسلام علماسی هوتیسه

قوسلرك خاتون ودلالری

دیو حمت شیفین دلمی اکن

تعالا عمر دیو آت ویرمشدر

[illegible]

[illegible]

اسمیمی شهرت اوچون دیلر اما

[illegible]

حل اولور حایر .. عجب .. وحراها

ن بتون مرادمه طلاق اولور . . .

حلك جرعه وب مشلوب بورر سه

ه ابسه ده حق شعری آی بلور

عمر اولان سه اورده ی « امسار »

دمه مشلر آی نکشر ملاك اير

ب كه بوراك حكرون جبار

بزكه عاسه ز مبندی اسمش

اسلامه حس طلده بر شجه سر

ورص مكاب . . . مبتذبت اسلامس

ى وحش والحكس آلامعه

لست مؤدن سوارسى مدامعه

بر مبتدى ذكر ابتدى نون دبا

[illegible]

هر برمسه جيولونبوب سر لانورلر

اور شعلسه وحداسه يريري اسكى

كسراكه وابس اوسون عسب الدور

مبن قرداشم بو خسبانه بر اشرون

مصاحبه اولور

بادر آسته حرستیان پاپالری

اماایی بیرار ادوب بیرمشار

ملاشمه اندن آری ربك اثمر .

یا بوصورت طورر بك چاره سزدن

ات والله راضی اولوب دکل آمر

احکر آسر قوب ابتسه دین حدی

[illegible] قدر مال اول الله‌ك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

اوكده [illegible]

[illegible] دين اسلام عرضيه

[illegible]

[illegible] اوچون [illegible]

اولورمى؟

[illegible]

[illegible] دكان بر [illegible]

[illegible] اوچون

گويه گيبرته [illegible] اولور [illegible]

[illegible] اتوب

[illegible] نظم [illegible]

طبيعتلر بر تربيه نقش آلمى

[illegible]

بر معصدن ایراق اولدی
آی کاغدن

[illegible]

بر مصراعی ایله مخالسه لری

بسم اللہ الرحمن الرحیم

[illegible]

ر ار وندنه‌لبور ابدم طور [illegible] قسمان بواور ابدك

طوررزق طور كتابلرم [illegible]

[illegible]

یعنی پٹ کو ملد بجھ بات

[illegible]

اولان بر سولك معروضلر.

[illegible]

[illegible]

امان [illegible] اكر [illegible] كه [illegible]
صقلاب نورعان تخنی طوغری [illegible] كمسه [illegible]
بيرماسى [illegible] انتهاسى كافيدر ديمكر اوت [illegible]
پيغمبرك عدمك معجزه سببيله تسليم واقرار ايتمكز لازم
بولنديغى كبى پيغمبرك عدمك معجزه‌لرى تخشى وطوغرى
عدل اولان كمسه‌لرك اخبار واقرارلرى اساس ثابتدر
خصوصا اشهد هر معجزه‌سى بك متقن ومثلبين اولان
[illegible] وافرادن اجتناب ايدن عالم وعادت اولوجى كوب

[illegible]

[illegible] تسليم و اقرار

[illegible]

اهل محره اطبار [illegible] عن معدن محره صاحبی

[illegible]

ذکر ابدن انلار برمی من بو [illegible]
بوقلر من بسی قارم ای دیوب

[illegible]

[illegible] آنك [illegible] اولان [illegible]
[illegible] اولان [illegible] قرابتی اولان [illegible]
عبدالمطلبك [illegible] ايدی [illegible]
الاصل اولساده قريش [illegible]
[illegible] اولنلر [illegible] كوكه [illegible]
ايدی [illegible]
[illegible]
[illegible] آنك [illegible] الله [illegible]
آنك [illegible] پيغمبر [illegible]
آنی [illegible] طلاق [illegible] ايتمكی [illegible] ايدی پيغمبر
عليه السلام آنك [illegible] الله [illegible]
ايچون [illegible] آنی [illegible] ايدی [illegible]

واذ تقول للذی انعم الله عليه وانعمت عليه امسك عليك
زوجك واتق الله ديو ذكر ايلديكی يعنی الله تعالى اسلام
ايله انعام [illegible] ايله انعام [illegible]
زيده [illegible] زوجه‌كی اوريت خوف الله [illegible]
ديو ديمكده [illegible] پيغمبر عليه السلام [illegible] تصديق
[illegible] آنك اوزرينه شرافت [illegible] اولاجغی
يكت اولماديغندن آنك خاطرينی تطييب ايچون آنی تزوج
ايتمكی خاطر خاطرلری [illegible] ايدی [illegible]

ملكه [illegible]
[illegible] كمسه [illegible] حكمسه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] العاص [illegible]
[illegible]
[illegible]
روحه [illegible] آلعاص [illegible]
[illegible] كمسه [illegible]
اوعن [illegible] بوكه [illegible]
[illegible] طرفندن [illegible] اولنمشلر اوسو [illegible]
[illegible] ايچون هم [illegible] اسراف [illegible]
[illegible] آنك [illegible] اولمديغى حينده آكه [illegible]
[illegible] ايچون پيغمبر عم [illegible]
رضى الله عنه [illegible] عثمانك [illegible]
[illegible] عالم بيله اولمشلر [illegible]
محمد پيغمبر [illegible] طلاق قيلدى [illegible]
[illegible] زيرا محمد پيغمبر عم املا [illegible]
طلاق [illegible] سكه طلاق [illegible] ودلالة [illegible]

بو سوزلر هم اینه تورغان سوزلر دکلدر حاصل سبیو
تیوارلرنك اینه تورغان سوزلریدر زیرا بو کبی آیتقلار
آدم علیه‌السلام حقنده هم وارد اولمشدر تکم سوره‌ٔ حجرده فاذا
سویته ونفخت فیه من روحی فقعوا له ساجدین دیو آیة
ذکر ایدلمشدر معنای شریفی ایسه هر قاچان من آنی که
صورت کیکوروب روحمنی اورساملیس اول وقت سز فرشته
لر اول آدم‌که سجده قیلوکز دیمکدر هم بیبل ده تکوین
المخلوقات‌نك ایکنچی بابنك ۷ نچی آیتنده ورب الله یرلك
طپراغندان آدمی تشکیل ایدوب بورنینه حیاة نفسنی نفخ
ایلدکده آدم دی روح اولدی دیو آدم علیه‌السلام‌نك روح الله
اولماقی ذکر ایدلمشدر بس قرآن شریفدن هم بیبل دان
چقدی آدم علیه‌السلام‌نك روح الله اولمقی آنی بیچون الله دیمیور
سز سزنك سوزکزکه قارالغانده اولقده اله اولورغه کرك
ایدی دمی اولکنی درکزملك بزم پیغمبرمز علیه‌السلام‌ده
هم اولمشدر زیرا پیغمبرمز علیه‌السلام‌نك انصاردن بر طرف
دربلنوب اول قزلك سیلا تعدکی هم آطا وآناسی درکزیت
آطا وآناسینك ایمان کلتور کانلکی هم یهودیلرنك پیغمبر
مز علیه‌م نی اولطرو قصدی ایلان آغو صالوب زارکوی
قیلغان ایت لری تکب پیغمبرمز علیه‌م حضورنده دیلکه کلوب

بن آغولی من بی آشاماکز دیو شهادة کترمکی معتبر سیر وتاریخ کتاب لارمزده ذکر ایدلمشدر هم بیلده مز قیال کتابلک ٢٧ نچی باب اوننده مز قیال پیغمبرنک بک چوق اولک لری ترکز کلکی ذکر ایدلمشدر ایمدی مز قیال پیغمبری کوب اولولا لری ترکز دیکی ایچون نیکه آله دیمیورسز دیدکیمه سزکی دوستم ای صادیق افندی سن اوزلک قرآن داکی وروح منه که نی معنا بیرمسک دیدی منده آکه دیدمکه وروح منه نک معناسی الله تعالی نک یاراتقان بر روحیدر دیمکدر الله تعالی نک روحیدر دیب الله غه اضافه قیلنماقی عیسی عم نی تشریف والوغلو ایچون اولمشدر تنکم تشریف لاو ایچون والوغ لاو ایچون کعبهٔ شریفنی الله غه اضافه قیلوب بیت الله دیولادر ایدی بیت الله دیمکلک معناسی الله تعالی نک طوره طورغان اوی در دیمک دکل ایدی بلکه الله تعالی نک یاراتقان بر شریف اوی دیمک ایدی شونک کبی وروح منه نک معناسی ده الله تعالی نک ذاة پاکنده اولغان کندی جان وروحیدر دیمک دکلدر بلکه الله تعالی نک یاراتقان بر شریف روحی در دیمکدر عقل ونقل که موافق اولغان معنی بودر ای سزکی افندم بیلده عیسی عم نک اله اولماز سزلکی حقنده اولان آیته لرنی کورماذکمی بیلده عیسی عم نک اله

توکل لکي حاضده ذکر ایدلکان آیتهلاریک جوقسی ویده
کنه سزکه دوستم اول تیدیکی آیته‌نی سین ذکر ایتدم، ی
بنکا انجیل یوحنانک ۱۷ نجی بابنده ذکر ایدلکان آیته‌دیر
دیدیم هکذا و ابدی حیاة سن یالغز حق الهی و ارسال ایلدیگ
ککک عیسی المسیحی بلمکلر بس بو آیتهدن بلنه حیاة
ابدیه‌ به یعنی جنتکه ایرشو الله تعالی نی حقانی بیر دیه عیسی
عم نی آنکک رسولیدر دیب بیلو بیرلان بولهلر
ایمش دیب اوشبو تینک ایچون لیف طالستوی
کبی نصاری‌لرنک عالملری عاقللری عیسی عم نی الله دیب
اشمای بلکه پیغمبرلر کبی بر پیغمبردر دیب اوزبالار
حاضرکی نصاری‌لرنک اعتقادلرینه بیتونی انکار قیلدیلر
شول سببدن آنی حرستیانلر آناقیم یاصادیلار یونک حرستیان
دینیدان چقدی دیو حکم ایتدیلر دیب ایتدکمده جورکی
افندم انجیلده بو آیته بارمی بو آیتی کورکلم بوندن
دیوب تنکه اشانمای بیلنب آلدردیب قارادی کوردی ذکر
ایتدکمز آیه‌ بالکلیه باطور سکوت آرواق منیرقه
کلکانمای بولوب بیلمی مقدار اینتیب آلوب طانبلادیده
دیدی بو کبی انجیلده صریح آیته‌لر وفتاح مالل وعیسی
آتم عیسی عم نی یرمک الله دیب ایتمه‌ لر علیم سوزلم
بیلاساکیم آنم الامرانم طالستوی مذهبی جقنه دیمای

چارلار یوقدر دیوب توروب ایدی صادق افندی برلکا
قایتورغه وقت بیتدی دورت آتلی کوزن جهلنده کلکان
کیمسه بنی چاقره کلکان ایکن ایدی بن شهدی صارغه قایطا
چاغم یکه رحمت بیرکز سزدن کوب علملکلار آلدیم
الله راضی اولسون الله تعالی کیلسی بلن کورشورکه نصیب
ایتسون دیوب قولمنی آلوب اوچ کره باش ایوب بن
هم سنک کبی کورکام خلقلو عاقل و منصف کیمسهنی
هیچ کوردکم یوقدر الله تعالی اقبالکزنی ازدیاد وترقیده
قیلسون ایدی دیو دعالر قیلشوب طوغان قرداشلر بر
برسندن ایراق سفرکه آیرلشقان کبی مشاقر آیرلشدق

تم الکلام والسلام